

גיליון. העולם הזה, שראה את השבוע לפני 25 שנה בדיוק הקדיש שעריו לפרק השני בסדרה על "המשבר בקיבוץ", פרק שהתייחס עמו האשה בקיבוץ. פרק אחרון בסדרתו של קלמן כץ "שליחות חתרת", על מעורבותם של גורמים ישראליים במחתרת שהפילה את ילטון בעיראק, וניסיונות הממשלה הישראלית להכחיש קשר זה. נא תחת הכותרת "כיצד נותק המגע", הזמרת ריקה זראי פתחה דירה תחת הכותרת "אל תהרסו את לדיכס", שהציגה לקורא השקפה שיש על הינוך לדיכס, בהשראת פסריו של אים ניל. במסגרת מדור "המרחב" דווח תחת הכותרת "מישמי בגראד", על

לפני 25 שנה

סדרת מישמיים שערבו מחוללי ההפיכה בעיראק, נגד שריו השילטון הישן. האזרח היחיד בין הנדרנים היה היהודי ג'ק שאול, עורכו של היומן הממשלתי העיראקי "עיראק טיימס". בשער הגיליון: משבר האשה בקיבוץ.

העולם הזה

החברה בקיבוץ רוצה להיות אשה

משבר האשה בקיבוץ

1095 "העולם הזה" תאריך 23.9.1958

מסע התעוררות "כפייתי צבאי-דתי" * בירעם

איקרית: עוד פרק * בשורת ש"י עגנון לנטורי-קרתא

שהמרונים הם הנפגעים, אלא מפני שהם שייכים לסוג הנפקדים הנוכחים, שהעוול שנעשה להם הוא משוער ביותר.

פצצות ודגלים. התוצאה של חליפת רברים היתולית-למחצה זו על רקע טראגי, היתה הומנה מטעם הכומר המרוני יוסף אסטפאן ונככרי כפרו בירעם, הגוליס בכפר ג'יש (גושחלכ). שני הצדדים — חברי מרכז הפעולה השמית וערי 'בוטינסקי' — הוזמנו לבקר בכפר כיוסי-אבלו השנתי. ב-16 באוגוסט 1953 הופצץ הכפר המרוני על-ידי מפציצי צה"ל ונהרס בידי חבלני צה"ל, למרות שבית-הדין הגבוה לצדק חייב בפירוש את החזרת בניו לכפרם.

כך נערך כאותו יום מיפגן כפול. בעוד שמישלחת הפעולה השמית הבטיחה לכפריים הגוליס, שמעתה יהפך מאבקם לעניין עברי-ערבי משותף, התנופפו הרגלים הלאומיים מעל לטקס שנערך במרחק כמה קילומטרים משם, במקום שבו התנחל המושב החדש דוכב, בשם האידיאלים היפים של סוציאליזם ועבודת כפיים, על כמה אלפי דונמים מאדמת בירעם.

בממשלה: מדוע כופים על חיילי צה"ל להופיע לתפילות דתיות?

אילו אירע הרבר בשנה שעברה, היתה הממשלה הופכת מיגרשי-כדורגל: מול הקבוצה החילונית היתה מתייצבת הקבוצה הדתית, ובנגוריון היה שופט המישחק. אולם הפעם נערך השוער הדתי מן המיגרש, הכדור של כרייהודה נכנס ישר לשער. בנגוריון החליט מחוסר כרייה: תינתן הוראה חדשה לצה"ל, לפיה תהיה ההשתתפות של החיילים במסעיהם ההתעוררות בגדר התנרבות כלבר.

ברגע האחרון קפץ אלוף-מישנה גורן לשער הריק. הוא איים בהתפטרות. בנגוריון, המאמין כי גורן יהיה כפאחד הימים לרב הפרטי שלו, ואולי אפילו מכשיר בידיו נגד המיפלגות הדתיות, נרתע.

השבוע יצאה הוראה חדשה: אומנם בשנים הבאות יהיה מסע ההתעוררות בגדר התנרבות, אולם השנה תהיה התעוררותם של חיילי צה"ל בגדר חובה. ליצני צה"ל אף המציאו פקודה חדשה: "במיספרים התעוררתי!"

"יקה זראי" הזמרת ובתה יעל. פירסום מאמריה החינוכיים של הזמרת בהעולם הזה, שבהם ממליצה על שיטותיו של א'ס ניל, שהיא מנסה על בתה, דרה תגובות נרגשות בקרב הקוראים. רבים גינו אותה, אך אחרים גם גילו בהם עניין.

מיכתבים

מי הסניר את בראנד

תודה על פירסום מאמרי על פרשת קרומי (העולם הזה 16 בספטמבר 1958). אולם מאחר שצינינותם בהקדמה כי נוסח "מתוקן ומסולח" של סיפרי הופיע בישראל, הייתה רוצה להוסיף כי הרבר נכון רק לגבי ההוצאה העברית, אך לא לגבי המהדורה הגרמנית, שהופיעה בארץ בשבוע שעבר בהוצאת אור. האמת היא, שכתבתי את סיפרי במקור בשפה הגרמנית. אולם רציתי כי תחילה תופיע המהדורה העברית, וכי המהדורות בחוץ-לארץ יתקבלו כתרגומים מן העברית. על כך חתמתי חוזה עם הוצאת עיינות, שהתחייבה לפרסם את סיפרי בעברית תוך זמן קבוע, ללא שום תיקונים, השמטות או תוספות.

הוצאת עיינות עיכבה את פירסום הספר במשך כמה שנים. אולי יעורר מיכתבי זה את מנהלי ההוצאה להסביר את נימוקיה לכך. על כל פנים המהדורה העברית הופיעה רק אחרי שהספר פורסם כבר בגרמניה ובארצות אחרות. כאשר פורסמה, היתה זאת בשבילי הפתעה, כי איש לא הראה לי מראש את הטקסט העברי. מר שלום רונפלד פירסם במקור מאמר ארוך על סיפרי, מייד עם הופעתו בארץ. במאמר זה טען כי המהדורה העברית שונה מן המהדורה הגרמנית ב-120 נקודות. הוא ציטט כתיסר דוגמות, תוך ציון מיספרי העמודים. לרוע המזל, לא הסיבה הוצאת עיינות מעולם על האשמות אלה.

לעומת זאת לא טענתי מעולם כסיפרי, או במקום אחר, כי מר מושה שרת מסר אותי אישית ליד האנגלים, כפי שצינינתם. להיפך, מר שרת התנגד אישית לנסייעתי הרתי-הגורל לחלב בסוריה. נסיעה זו אורגנה על-ידי צנינים אחרים של הסוכנות היהודית והאינטליג'נס הבריטי. את הפרטים תיארתו בפרוטרוט בפרק מילחמה נגד טחנות רוח, כסיפרי הגרמני.

יואל ברנד, תל-אביב

● **ההאשמות המשתמעות ממכתב זה נגד הוצאת עיינות המפאיית ראווית לתשומת-לב.** דעונו של יואל ברנד, כאילו משה שרת לא היה שותף להסגרתו לידי הבריטים, מטילה צל קודר עוד יותר על אהוד אבריאל.

● **ערבים בעלי תעודות-זהות ישראליות, שלא הצליחו להוכיח כי נמצאו בתחומי שילטונה של ישראל בזמן מילחמת העצמאות.** הדבר שימש תירוץ לשילטונות להפקיע את רכושם כאילו היו נפקדים.

המימשל הצבאי

הפגנה כפולה

אין זה רגיל, שאדם המציע בכנות הצעה מסוימת לזולתו, יודיע בפירוש שהלה לא יקבלנה. אולם כך נהג לפני שבועיים הפרופסור (למתימטיקה) ערי 'בוטינסקי'.

ההצעה היתה פשוטה. 'בוטינסקי, בנו של המנהיג הרוויזיוניסטי המנוח, פנה לאנשי הפעולה השמית: "הבה נשנס מתנינו ונססה להחזיר את האיכרים המרוניים של כפר בירעם לארמטם!" אולם מייד הוסיף, שאינו מאמין כי ההצעה תתקבל. מאחר שאינו מסכים לקו הפעולה השמית, ההבדל העיקרי: בעוד שהפעולה השמית רוגלת בכרית בעיקר עם התנועה הלאומית הערבית, רוגל ערי ככרית עם עמי המיעוטים במרחב, כחזית משותפת נגד הלאומנות הערבית.

שישה ימים אחרי פירסום פניה מוזרה זו ביומן חרות (בתוספת הערה מסתייגת מטעם המערכת), השיב נתן ילין-מור לערי באותו מקום: "אני מצטער שעליי להפריך את ניהושו של מר ערי 'בוטינסקי ולהכזיב את תיקויותיו. הפעולה השמית מוכנה לשנס את מותניה ולנסות להחזיר את האיכרים המרוניים של כפר בירעם לארמטם. אנו מוכנים לכך לא מפני

אנשים

● **הסופר ש"י עגנון:** "מדוע לא יבואו נטורי-קרתא להפגין ליד ביתי נגד התנועה הדעש בשבת?"

● **פרופסור ערי 'בוטינסקי:** למראה השרידים השמורים היטב של בית-הכנסת היהודי העתיק בכרעם: "אנשי בירעם שפרו על בית-הכנסת שלנו במשך 1500 שנה, ואנו הרסנו את הכפר שלהם כעשר שנים."

● **הרב הראשי יצחק ניסים:** על ראשה-המשלה דויד בנגוריון: "זומן שקראתי את כרכת ראשה-השנה של הנשיא דווייט אייזנהאואר, והשוותיה עם הכרכה ששיגר לנו ראשה-משלתנו, דויד בנגוריון, ירום הורו, בדשתי ונבלמתי. כי אינהאואר הוכיר תורת ישראל וקיום מצותיה, ובנגוריון לא... אבל אני מאחל לראשה-המשלה שיחזור בתשובה. יש לו דווקא זכויות, והן תסייענה בעדו..."

● **לא כל-כך נעים היה מצבו של משה דיין:** עסקס בחפירות איכיאולוגיות. נפגע מני גיפיים שהתיישבו על קרקפתו והביאו בעיקבר תיהם גידוי ופצעים. בעיקבות פגע זה גולח ראשו של הרמטכ"ל לשעבר.

צבא

יסדר כנסיה

מי שמשלם את שכר התיזמורת, רשאי זמין את המנגינה? ייתכן כי אימרה עתיקה עלתה בליבו של החזן ליכאלה גלאנץ, כאשר ארצה לביקור ממולדתו האמריקאית, לפני ששנים. גלאנץ, איש מפא"י ופעיל המגנבית יהודית המאוחרת, ביקש ממארחיו המפא"יים אפשר לו להופיע לפני חיילי צה"ל.

אחרי שמיסטר גלאנץ אסף כסף כה רב למען בויס של הארמי הישראלי, איי אפשר היה סרב לבקשה צנועה זו. מישרה-הניטחון העברי ת הבקשה לרכנות-הצבאיות, וזו הודרוה לארגן פילה ציבורית חגיגית, באחד המחנות הגדולים ול צה"ל. לטכס הוזמן גם הרב הראשי, איזויק גלוי הרצוג.

כאשר הופיעה ההודעה על התפילה המונית ל לחוות המודעות כאותו מנהג, לא התנגדו חיילים. בעיניהם היתה זו הופעה אומנותית ככל הופעה אחרת, והם ידעו שהכניסה הופעותיו של גלאנץ בעיר עולה בלירות קרות, לכן זרמו בהמוניהם לקונצרט החזנות. מיצנח וארבע כנספות. ככך היה העניין